

2. JUUNI 2006

„Pärnu Postimees“

Pärnu kõrtsi Kadunud Lootus sisehoovis etendub täna kell 19 Kivisildniku näitemäng „Mill niidiga kaelas“. Mängivad Andres Lepik ja Andres Tabun (pildil).

Nii „Pajatsid“ (pildil) kui „Talupoja au“ kuuluvad lavastaja Neeme Kuninga parimate saavutuste hulka, sest ta tõi nendega rahvusooperi Estonia lavale elu enese.

Mihkel Maripuu/Postimees

Kuningas tõi lavale elu enese

Kuningas tõi lavale elu enese

Toomas Kuter

Mascagni ooperit "Talupoja au" ja Leoncavallo ooperit "Pajatsid" tavatsetakse maailma ooperipraktikas sageli koos esitada. Tegu on suurepärase teostega, mis muusikaliselt erinevad, kuid kuuluvad verismi tippoperite nimestikku.

"Talupoja au" esiettekanne toimus 17. mail 1890 Roomas, "Pajatsid" nägid esimest korda rambivalgust 21. mail 1892 Milanos. Sellest ajast alates kestab nende võidukäik kõigjal maailma ooperilavadel.

Liiga palju lärmi

Kõik elus on suhteline, baseerudes subjektiivsel maitsele, ent sellele vaatamata on "Talupoja au" vist üks ilusaima helikeelega oopereid üleüldse. Sõltub muidugi, kes mida hindab ja otsib.

Kuigi "Talupoja au" muusika on kirklik, emotsionaalne ja ekspressiivne, eeldab see siiski teatud vaoshoitust, looritatud või otseku teises dimensioonis toimivat kirge, mille olemasolu paneb selle ooperi esitamise puhul i-le täpi.

Niisuguse vaoshoitud kirklikkuse või kirkliku vaoshoituse saavutamiseks peab kasutama rohkesti *piano*'t. Veristlike heliloojate loomingu esitamise puhul võib see olla kohati raske, sõltudes interpreedi ja orkestri meisterlikkusest, ent just see tekitab elamuse.

19. mail etendunud "Talupoja au" ja "Pajatside" puhul tekitas küsimuse orkestri pidev *forte*'s või *fortissimo*'s mängimine, mille tõttu pidid solistid end pingutama ja *piano*'le ei jäänudki eriti ruumi.

Laulja hääl on õrn instrument, seda ei saa samastada sümfoniaorkestri pilliga. Kui aga kogu ooper on üks suur kulminatsioon, nagu see oli Arvo Volmeri dirigeeritud "Talupoja au" puhul, pole ooperi lõpus, mis on selle teose puhul tõeline kulminatsioon,

OOPER

Pietro Mascagni "Talupoja au" rahvusoperis Estonia.

Muusikaline juht ja dirigent Arvo Volmer.

Lavastaja Neeme Kuningas. Osades Nadja Kurem, Mart Madiste, Rauno Elp, Valentina Taluma, Riina Airene.

Ruggiero Leoncavallo "Pajatsid" rahvusoperis Estonia.

Lavastaja Neeme Kuningas. Osades Kristina Vähi, Kristian Benedikt (Leedu), Jassi Zahharov, Urmas Põldma, René Soom ja teised.

enam kuhugi kulmineeruda. Ometi eeldab just "Talupoja au" lõpp *forte fortissimo*'t.

Värskendagem siinkohal mälu Francis Ford Coppola "Ristiisa" III osaga, kus "Talupoja au" ajal toimub kogu filmi tegevus. Geniaalne Coppola suutis "Talupoja au" lõpukulminatsiooni isegi filmis esile tuua.

Orkestrilt oodanuks enam vaoshoitud pingestatust, mis andnuks solistidele hulga rohkem musitseerimisvõimalusi ega sundinuks neid kohati lihtsalt forsseerima. Ka psühholoogiliselt on vaka all hoitud kirg mõjuvam, seda enam toimib see muusikas.

Santuzza ja Turridu intriig

Kaunilt mõjusid Nadja Kuremi (Santuzza) *piano*'d. Nendes oli hingestatust, parajal määral pinget, soojust ja väga ilusat *legato*'t. Paraku ei olnud *piano*'t palju, sest tahes või tahtmata pidi Kurem kaasa minema saatepartii *forte*'ga.

Kuremi rollikäsitus ja esitulaad olid veenvad ja vokaalselt hästi läbi töötatud. Loovisiksuse-na on Kurem Eesti kultuuripildis huvitav nähtus. Sopraneid, kes on laulnud nii Violetta kui Santuzzat, pole palju. Kindlalt võib öelda, et Santuzza partii kuulub Kuremi parimate rollide hulka.

Üllatas ka Mart Madiste (Turridu), kes kandis välja kogu teno-

rite tipprepertuaari kuuluva partii. Eriti hea oli tema esituses joo-gilaul, Turridu aarias kippusid kõrgused kohati kahvatuma, ent Madiste laulis partii ära ja Eestis juba pikemat aega valitsevat teno-rite nappust arvestades on see nii või teisiti saavutus.

Kuremit ja Madistet oli hea kuulata. Ka Rauno Elp sai mitte eriti suure ja nõudliku Alfio partii-ga kvaliteetselt hakkama.

"Talupoja au" võiks tolle õhtu solistide poolest olla väga hea etendus, ent tõepoolest sooviks enam nautida *piano*'t, sest just *piano* valdamine näitab meisterlikkust, ja Eesti lauljad on selleks meisterlikkuseks võimelised.

Siiras Kristina Vähi

Õhtu teine ooper, Leoncavallo "Pajatsid", oli muusikaliselt tugevam. Selles teoses on ka saatepartii ekspressiivsus õigustatum. Jassi Zahharovi esitatud proloogiga loodi saalis meeleolu ning proloog teenis ka ühe õhtu suurimatest aplausidest.

"Pajatsite" parimaks kujunes debütant Kristina Vähi Neddana. Siirus, lihtsus ja loomulik laulmismaneer mõjusid positiivselt. Vähi pani ennast kuulama, sest ta esitas partii ilma eriliste pingutusteta ja vabalt. Nedda partii ei ole kergete killast, eriti lüürilise, koloratuurse värviga soprani jaoks, nagu seda on Vähi. Seda enam väärrib tunnustust tema suhestatus partiisse.

Üheks kaunimaks numbriks kujunes Nedda ja Tonio (Aleksandr Mihhailov) duett, milles oli piisavalt kantileeni, vaba musitseerimist ja milles puudusid valepinged. Ka Mihhailovi esituslaadi puhul võib rääkida kvaliteedist.

René Soom (Silvio), kes on viimasel ajal esinenud paljudes õnnestunud rollides, oli Silviona paraku kahvatu. Kenasti laulis Urmas Põldma (Peppe). Põldmale sobiks ilmselt hästi ka Canio roll, tema tenoril on emotsionaalsust, dramatismi ja ilu, siia juurde veel isiksuse karisma.

Caniot laulnud Leedu tenoril Kristian Benediktil on suur ja võimas, Estonia teatri väikese saali

jaoks kohati liiga võimas hääl, samal ajal oli temas nii kirge kui tenorlikku teatraalsust. Caniot võib ka niimoodi esitada.

Mõlemas ooperis on kooril (koormeistrid Elmo Tiisvald, Heli Jürgenson, Hirvo Surva) suur osakaal. Nende ooperite puhul oli kooris kaasaelamist, emotsioone ja haakumist laval toimuvaga.

Verism laval ja hinges

Pärast soliste, koori ja orkestrit jõuame lavastuse juurde. Neeme Kuninga lavastatud "Talupoja au" ja "Pajatsid" on lavastuse osas igal juhul õnnestumine. Vähemasti laval käis elu ning see elu oli mõtestatud.

Zahharovi asetamine otseku sümbolina mõlemasse etendusse on hea leid. Eestimaa armastab teda ja juba tema ilmumine lavale tagab paljudele vaatajatele positiivse enesetunde. Samuti mõjusid huvitavalt punased toonid ja punased kangad, mida kasutati mõlemas ooperis.

Ajal, mil ooperimajadest polnud saanud veel lavastajakesked teatrid ja maailma oopereid valitsesid eelkõige primadonnad, teadsid staarid lihtsat tarkust: täistoonidega, eriti punakatega saab publikut mõjutada. Ja staarid kasutavad seda. Ka Kuningas kasutas ja see oli õnnestumine.

Hästi toimis mõlemas ooperis valgus (valguskunstnikud Charles Cusick Smith, Neeme Jõe, Neeme Kuningas). Kuningas oli mõlemasse ooperisse suutnud panna soolosteenide pingestatust, kusjuures ta suutis teosed küllalt omapäraselt ühendada.

Massistseenides, eriti "Pajatsites" kippus tähelepanu kohati pealiimidel mujale kanduma, sest seibimist laval oli palju, samuti detaile (mukitud reporterid, seelikutes poisid, lõbujanulised "neiud"), mis kippusid primaarseks muutuma, kuid üldiselt kuuluvad need kaks ooperit Kuninga parimate loomingu-liste saavutuste hulka ning just see jäi hea tundenä "Talupoja au" ja "Pajatsite" etendusest hinge.

Kuningas tõi nende veristlike teoste puhul lavale elu enese, olles ise veristliku kirjutaja rollis.